

SK

SK

SK

EURÓPSKA KOMISIA

Brusel, 31.3.2010
KOM(2010)126 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Humanitárna potravinová pomoc

SEK(2010)374

1. Úvod

V súlade so smerovaním stanoveným v rámci konsenzu o humanitárnej pomoci¹ a všeobecnejšie s cieľom podporiť najlepšie postupy pri poskytovaní humanitárnej potravinovej pomoci Európskou úniou a jej členskými štátmi je hlavným cieľom tohto oznámenia:

- (1) maximalizovať účinnosť a efektívnosť potravinovej pomoci EÚ v súlade s humanitárnym mandátom vymedzeným humanitárnym právnym rámcom a v súlade s nariadením o rozpočtových pravidlách²;
- (2) zlepšiť politickú súdržnosť, koordináciu a komplementárnosť medzi Komisiou, členskými štátmi a ostatnými darcami pri poskytovaní potravinovej pomoci;
- (3) informovať partnerov a zainteresované strany o cieľoch, prioritách a normách Komisie v oblasti poskytovania humanitárnej potravinovej pomoci.

V tomto oznámení sa tak ustanovuje politický rámec humanitárnej potravinovej pomoci EÚ. Vysvetľujú sa v ňom otázky a trendy, ktoré je potrebné zohľadniť; koncepcie, definície a ciele, ktorými by sa mala humanitárna potravinová pomoc riadiť; zásady, z ktorých by mala táto činnosť vychádzať; a rozsah realizovaných aktivít.

V sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie sa z podrobnejšieho operačného hľadiska vysvetľuje, ako Komisia plánuje, vykonáva a koordinuje svoju humanitárnu potravinovú pomoc.

Toto oznámenie by sa malo vykladať v spojení s oznámením Komisie o potravinovej bezpečnosti („Politický rámec EÚ na pomoc rozvojovým krajinám pri riešení výziev v oblasti potravinovej bezpečnosti“). Považuje sa za potrebné predložiť dve samostatné oznámenia o týchto vzájomne prepojených témach, aby sa medzi nimi zachoval rozdiel vyplývajúci z ich politického zamerania, t. j. potravinová pomoc spojená s humanitárnymi cieľmi pre obyvateľstvo postihnuté krízou v núdzových situáciách a potravinová bezpečnosť spojená s rozvojovými cieľmi. Tieto dva politické rámce boli navrhnuté tak, aby sa zaistila súdržnosť a aby sa zabránilo nekoordinovanému prekrývaniu činností.

2. KONTEXT

K prírodným katastrofám, ktoré sú často znásobené v dôsledku zmeny klímy, dochádza čoraz častejšie a ich vplyv pociťuje väčší počet ľudí než minulosti. Konflikty a represia naďalej oberajú ľudí o ich každodenné živobytie a ich výsledkom je často veľký počet utečencov a vnútorne vysídlených osôb. Rýchly rast počtu obyvateľov zvyšuje tlak na prírodné zdroje. V mnohých častiach rozvojového sveta tieto faktory spôsobujú, že zraniteľné skupiny

¹ V decembri 2007 prijala Rada Európskej únie konsenzus o humanitárnej pomoci (Európsky konsenzus o humanitárnej pomoci: 2008/C 25/01) V sprievodnom akčnom pláne, ktorý bol prijatý ako pracovný dokument útvarov Komisie v roku 2008 [Európsky konsenzus o humanitárnej pomoci – Akčný plán: SEK(2008)1991], Európska komisia implicitne uznáva, že oblasť najlepších postupov v odvetví potravín sa rýchlo vyvíja, a vyjadruje konkrétny záväzok vypracovať diverzifikované prístupy k potravinovej pomoci a zodpovedajúcim spôsobom upraviť svoju politiku.

² NARIADENIE RADY (ES, Euratom) č. 1605/2002 z 25. júna 2002 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Európskych spoločenstiev (Ú. v. ES L 248, 16.9.2002, s. 1).

obyvateľstva sú nútené ešte viac súťažiť o prírodné zdroje, a potenciálne vedú k zvýšenému výskytu konfliktov.

Vplyv týchto trendov prehĺbuje zraniteľnosť najchudobnejších obyvateľov sveta, a to najmä ich zraniteľnosť v oblasti potravín a výživy. Chronická potravinová neistota, keď nedostatočná produkcia potravín alebo neschopnosť nakúpiť dostatok výživných potravín vedie k stálym a dlhodobo pretrvávajúcim nedostatkom v množstve a kvalite konzumovaných potravín, je cestou k chronickej podvýžive. Tá má následne nezvratné a škodlivé účinky na vývoj detí a na dlhodobú produktivitu, čo ešte viac znásobuje chudobu a zraniteľnosť. Tí najchudobnejší a najmenej odolní sú tiež najviac vystavení následkom katastrof. Tie môžu spôsobiť časovo viac obmedzené, ale dramatické prerušenia konzumácie potravín (prechodná potravinová neistota), ktoré vedú k akútnej podvýžive a zvýšenému riziku chorobnosti a úmrtnosti³.

Počet podvyživených osôb zasiahnutých chronickou alebo prechodnou potravinovou neistotou sa zvýšil o 172 miliónov – z 848 miliónov v roku 2006 na 1,02 miliardy v roku 2009⁴. Až 95 % osôb trpiacich podvýživou žije v rozvojových krajinách, pričom sa zvyšuje podiel tých, ktorí žijú v mestskom prostredí, a sú tak obzvlášť vystavení vplyvu kolísajúcich cien potravín a hospodárskym/finančným krízam. Výskyt akútnej podvýživy u svetovej populácie detí mladších ako päť rokov vzrástol z 8 % v období 1995 – 2003 na 11 % v období 2000 – 2006⁵.

Približne 10 % osôb, ktoré trpia podvýživou, je vystavených potravinovej neistote v dôsledku katastrofy alebo núdzovej situácie a očakáva sa, že súvisiace humanitárne a rozvojové potravinové potreby sa budú naďalej zvyšovať. Je preto nevyhnutné, aby sa dostupné humanitárne zdroje využívali čo najefektívnejším a najúčinnnejším spôsobom, pričom budú prispôbené tomuto komplexnejšiemu a náročnejšiemu prostrediu, a aby sa rozhodnutia prijímali na základe rýchlo sa vyvíjajúcich najlepších postupov.

3. DEFINÍCIE A CIELE

Cieľom humanitárnej potravinovej pomoci je zaistiť konzumáciu dostatočného množstva bezpečných a výživných potravín v období pred humanitárnou krízou, počas nej a po jej skončení, keď by spotreba potravín bola inak nedostatočná alebo neprimeraná na zabránenie nadmernej úmrtnosti⁶, mimoriadnej miere výskytu akútnej podvýživy⁷ alebo škodlivým mechanizmom vyrovnávania sa so vzniknutou situáciou. To zahŕňa zabezpečenie dostupnosti potravín, prístup k výživnej potrave, náležité povedomie o výžive a primerané stravovacie návyky. Potravinová pomoc môže spočívať v priamej dodávke potravín, ale môže využívať širšiu paletu nástrojov vrátane transferu alebo poskytovania príslušných služieb, vstupov alebo komodít, hotovostných prostriedkov alebo poukazov, zručností a znalostí.

³ Pozri slovník v prílohe A sprievodného pracovného dokumentu útvarov Komisie.

⁴ Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO), 19. jún 2009.

⁵ Detský fond OSN (UNICEF) „Situácia detí vo svete“, štatistiky 2005 a 2008.

⁶ „Nadmerná“ označuje kombináciu absolútnych ukazovateľov vo vzťahu k stanoveným mimoriadnym prahom [ako sú definované v príručke Sphere, organizáciou UNICEF a Stálym výborom OSN pre výživu (SCN)] a relatívnych ukazovateľov vo vzťahu k základným referenčným údajom, ktoré sú špecifické pre danú situáciu.

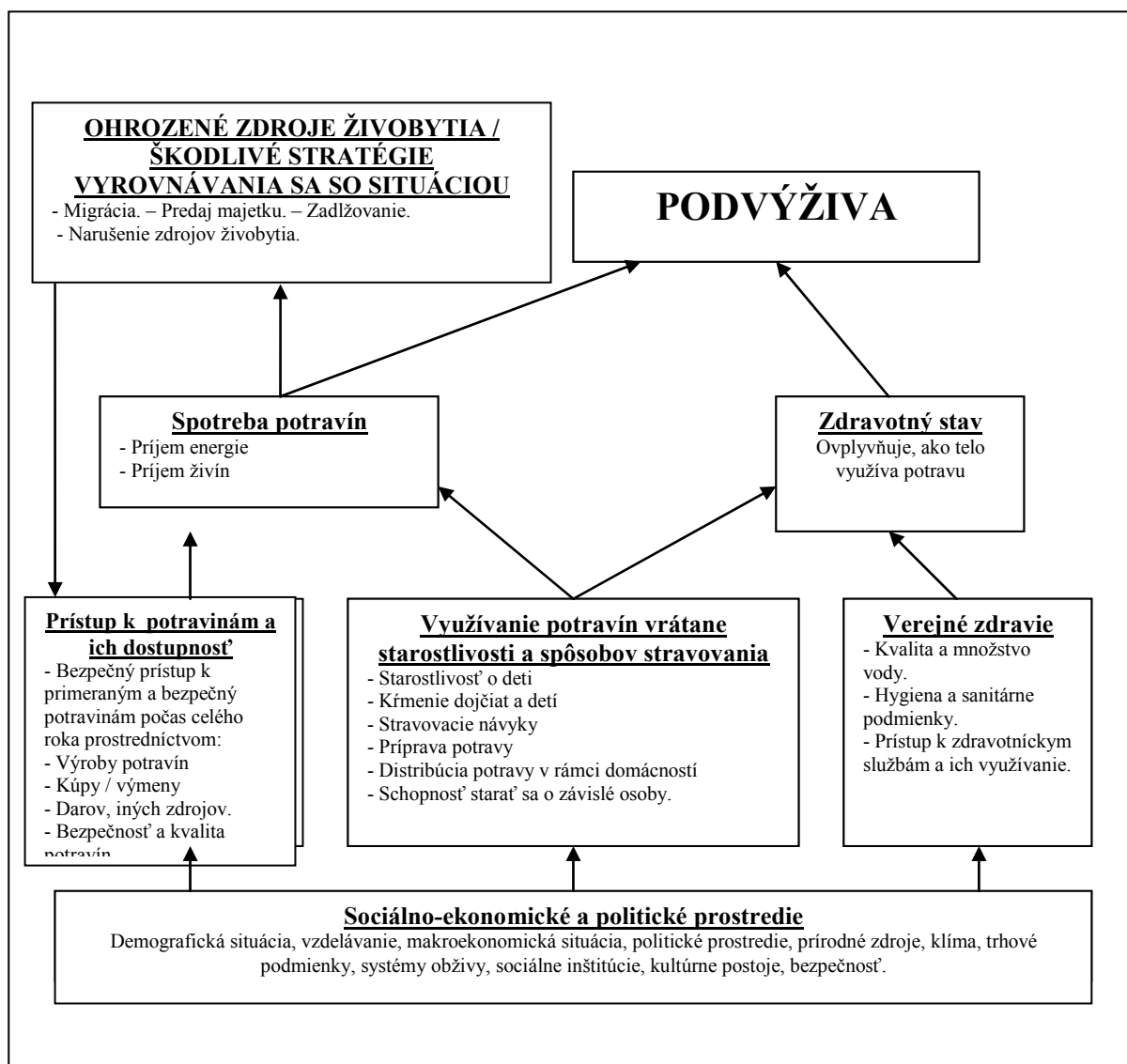
⁷ Ako ju definuje Stály výbor OSN pre výživu (SCN) a Svetová zdravotnícka organizácia (WHO).

Humanitárna potravinová pomoc môže tiež slúžiť na ochranu a posilnenie zdrojov živobytia krízou postihnutého obyvateľstva, predchádzanie alebo zvrátenie negatívnych mechanizmov vyrovnávania sa so vzniknutou situáciou (ako je predaj produktívneho majetku alebo akumulácia dlhov), ktoré by mohli mať krátkodobý alebo dlhodobý škodlivý vplyv na základ ich živobytia ich potravinovú bezpečnosť alebo stav ich výživy.

Primeraná konzumácia potravín nemusí *sama o sebe* zaistiť primeranú výživu. Zlý zdravotný stav môže brániť tráveniu a využívaniu výživných látok, čo vedie k podvýžive. Na predchádzanie podvýžive a boj proti nej preto môžu byť okrem priamej potravinovej pomoci potrebné aj doplnkové zásahy vrátane takých, ktoré zabezpečia bezpečnú prípravu potravy (napr. dodávky paliva na varenie) alebo prístup k pitnej vode a hygienickým a zdravotníckym službám.

Z koncepčného hľadiska došlo za posledných 15 rokov k výraznému posunu od využívania materiálnej tovarovej potravinovej pomoci, ako základnej reakcie na potravinové potreby v núdzových situáciách, k posudzovaniu širšej škály nástrojov humanitárnej potravinovej pomoci, ktoré sú prispôsobené rozmanitým príčinám a príznakom prechodnej potravinovej neistoty.

Tento koncepčný rámec zachytáva rôzne základné príčiny, komplikujúce faktory, príznaky a následky potravinovej neistoty, z ktorých následne vychádzajú definície a ciele humanitárnej potravinovej pomoci prijaté Komisiou:

Upravené z konceptného rámca UNICEF pre podvýživu z roku 1997

V súlade s hlavnými cieľmi humanitárnej pomoci EÚ stanovenými v nariadení Rady (ES) č. 1257/96 z 20. júna 1996 o humanitárnej pomoci je hlavným cieľom humanitárnej potravinovej pomoci záchrana a zachovanie života, ochrana živobytia a zvýšenie odolnosti obyvateľstva, ktoré čelí prebiehajúcej alebo s veľkou istotou predpovedanej⁸ potravinovej kríze alebo sa z takejto krízy zotavuje.

To sa má dosiahnuť prostredníctvom týchto špecifických cieľov humanitárnej potravinovej pomoci:

- (1) zaistiť dostupnosť vyhovujúcich, bezpečných a výživných potravín, prístup k nim a ich konzumáciu pre obyvateľstvo postihnuté prebiehajúcimi, s veľkou istotou

⁸ Toto „predpovedanie“ by malo byť založené na ukazovateľoch včasného varovania a malo by ukázať kritickú neprimeranosť alebo zhoršenie spotreby potravín, ktoré budú bez včasnej reakcie viesť k ohrozeniu života v časovom rámci, ktorý zodpovedá humanitárnemu mandátu EÚ.

predpovedanými alebo nedávnymi humanitárnymi krízami s cieľom predísť nadmernej úmrtnosti⁹, akútnej podvýžive alebo iným život ohrozujúcim vplyvom a následkom;

- (2) chrániť zdroje živobytia ohrozené nedávnymi, prebiehajúcimi alebo bezprostredne hroziacimi krízami, minimalizovať narušenie produkcie potravín a systémov uvádzania produktov na trh a vytvoriť podmienky na podporu oživenia a obnovy sebestačnosti; a
- (3) posilniť kapacity systému medzinárodnej humanitárnej pomoci a zvýšiť efektívnosť a účinnosť poskytovania potravinovej pomoci.

4. ZÁSADY

V rámci plnenia týchto cieľov by sa pri poskytovaní humanitárnej potravinovej pomoci malo vychádzať z nasledujúcich zásad. Tieto zásady sú v súlade so všeobecnými zásadami, ktorými sa riadi poskytovanie humanitárnej pomoci EÚ, ako sú stanovené v Európskom konsenze o humanitárnej pomoci:

Mechanizmy potravinovej pomoci musia rešpektovať základné humanitárne zásady *ľudskosti, neustrannosti, neutrality a nezávislosti*. Rozhodnutia o pridelení humanitárnej potravinovej pomoci sa budú zakladať výhradne na potrebách. Finančné prostriedky sa budú prideľovať objektívnym spôsobom v súlade s uvedenými zásadami s cieľom zlepšiť spotrebu potravín tých osôb, ktoré to najviac potrebujú, bez zaujatosti alebo predsudkov.

Na tento účel EÚ a jej členské štáty zaistia, aby ich reakciám prostredníctvom humanitárnej potravinovej pomoci predchádzali a ako základ slúžili podrobné posúdenia potrieb a analýzy príčin, ktoré budú čo najpresnejšie a najaktuálnejšie.

Priorita pri financovaní zásahov humanitárnej potravinovej pomoci sa bude určovať podľa i) závažnosti krízy a rozsahu neuspokojených potrieb, ii) bezprostrednosti krízy a iii) očakávaného účinku reakcie. EÚ je tiež odhodlaná prejavovať solidaritu na celosvetovej úrovni, podieľať sa na znášaní bremena naliehavých neuspokojených humanitárnych potravinových potrieb a reagovať na zabudnuté krízy.

EÚ a jej členské štáty budú podporovať operácie humanitárnej potravinovej pomoci prostredníctvom flexibilných zdrojov tak, aby bola reakcia čo najprimeranejšia a najúčinnnejšia s ohľadom na daný kontext. V rámci plánovania každej reakcie by sa mali porovnať alternatívne opatrenia a nástroje na základe ich nákladovej efektívnosti vo vzťahu k uspokojeniu stanovených potrieb.

Ak sa za najvhodnejší nástroj považuje potravinová pomoc, uprednostní sa miestny nákup (t. j. nákup v krajine, kde operácia prebieha) alebo, v druhom rade, regionálny nákup potravín (t. j. nákup v susediacich krajinách), aby sa zaistila čo najväčšia prijateľnosť potravinových produktov, chránili a podporili miestne trhy a znížili náklady na dopravu a skrátil časový rámec dodávok.

Humanitárna potravinová pomoc EÚ by mala byť založená na výsledkoch. Mali by sa merať výsledky a účinok všetkých jej operácií (ako aj hodnotiť prax ostatných aktérov a relevantné

⁹ Pozri poznámky pod čiarou 6 a 7.

výskumy) a tieto informácie by sa mali využiť pri príprave ďalších intervencií humanitárnej potravinovej pomoci.

EÚ a jej členské štáty sa preto budú usilovať zaistiť, aby bolo možné bez prekážok monitorovať všetky financované operácie humanitárnej potravinovej pomoci.

EÚ a jej členské štáty vyvinú úsilie, aby pri poskytovaní humanitárnej potravinovej pomoci nespôsobili žiadnu škodu. Napríklad sa v maximálnej možnej miere budú snažiť zabezpečiť uspokojenie humanitárnych potravinových potrieb tak, aby sa nevytvárala neprimeraná závislosť na systéme pomoci, aby sa nenarušilo fungovanie trhov a aby neboli príjemcovia pri prijímaní pomoci vystavení neprimeranému riziku, pričom minimalizujú negatívne vplyvy na životné prostredie a zaistia, aby nedošlo k podnieteniu alebo prehĺbeniu konfliktov týkajúcich sa prírodných zdrojov. EÚ a jej členské štáty zabezpečia, aby sa najmä v prípade konfliktov pri posudzovaní následkov uskutočnenia alebo neuskutočnenia zásahu náležite zhodnotili riziká a možnosti ochrany¹⁰.

EÚ a jej členské štáty zahrnú aspekty výživy do všetkých posudzovaní potrieb potravinovej pomoci a do všetkých reakcií a zvláštnu pozornosť budú venovať osobitným výživovým potrebám určených zraniteľných skupín (medzi ktoré patria deti mladšie ako dva roky a tehotné a dojčiacie ženy).

EÚ a jej členské štáty zaistia, aby sa pri poskytovaní humanitárnej potravinovej pomoci rešpektovala ľudská dôstojnosť. Budú sa usilovať o zapojenie spoločenských, ktoré sú príjemcami pomoci, do procesu identifikácie potrieb a plánovania a realizácie akcií. Zabezpečia, aby sa pri plánovaní reakcií humanitárnej potravinovej pomoci zohľadnili osobitné potreby zraniteľných skupín medzi danými príjemcami (napr. osoby so zdravotným postihnutím, starší ľudia a osoby s chronickými ochoreniami).

Uznávajúc rozdielne potreby, schopnosti a úlohy žien, dievčat, chlapcov a mužov, EÚ a jej členské štáty sa budú systematicky usilovať zohľadňovať otázky rodovej rovnosti pri posudzovaní potrieb humanitárnej potravinovej pomoci, plánovaní reakcií humanitárnej potravinovej pomoci a analýze ich vplyvu.

Operácie humanitárnej potravinovej pomoci a zásahy zamerané na rozvoj potravinovej bezpečnosti by sa mali navrhovať a vykonávať tak, aby spoločne zaistili optimálne uspokojenie núdzových a rozvojových potrieb bez ohľadu na to, či po sebe navzájom nasledujú, alebo prebiehajú súčasne, ako je to v mnohých nestabilných štátoch. Mali by byť koordinované a v konečnom dôsledku vzájomne úzko prepojené, aby sa maximalizovali možnosti udržateľného a trvalého vplyvu v záujme dosiahnutia konečného cieľa, ktorým je sebestačnosť obetí potravinovej krízy.

Humanitárna potravinová pomoc EÚ bude preto dodržiavať zásady prepojenia odstraňovania následkov katastrof, obnovy a rozvoja (Linking Relief, Rehabilitation and Development, ďalej len „LRRD“) a uľahčovať plnenie cieľov LRRD v súlade s oznámením Komisie o LRRD¹¹

¹⁰ Pozri usmernenia GR ECHO pre financovanie humanitárnej ochrany; 21. apríl 2009.

¹¹ Oznámenie EK o LRRD, 2001: *Záver*.

z roku 2001, s Európskym konsenzom o humanitárnej pomoci z roku 2007¹² a s ustanoveniami rámcovej dohody o partnerstve¹³.

5. ROZSAH PÔSOBNOSTI AKCIÍ HUMANITÁRNEJ POTRAVINOVEJ POMOCI

V záujme dosiahnutia vyššie uvedených cieľov je hlavná úloha humanitárnej potravinovej pomoci vymedzená ako záchrana životov prostredníctvom poskytovania pomoci na uspokojenie základných humanitárnych potravinových a výživových potrieb. Zameriava sa však aj na plnenie podporných funkcií, konkrétne prispievanie k znižovaniu rizika a zraniteľnosti a zlepšovanie primeranosti a účinnosti humanitárnej potravinovej pomoci prostredníctvom posilňovania kapacít a jej podpory.

5.1. Operačný rozsah pôsobnosti humanitárnej potravinovej pomoci Komisie

Komisia môže začať akciu humanitárnej potravinovej pomoci, keď:

- (1) v dôsledku nedostatočnej spotreby potravín došlo k dosiahnutiu alebo prekročeniu mimoriadnych¹⁴ mier úmrtnosti alebo akútnej podvýživy alebo sa vznik takejto situácie s veľkou istotou predvída¹⁵; alebo
- (2) ohrozené živobytie alebo extrémne stratégie vyrovnávania sa so vzniknutou situáciou (vrátane predaja produktívneho majetku, vynútenej migrácie, využívania rizikových alebo nebezpečných spôsobov prežitia) predstavujú, alebo sa dá s veľkou istotou očakávať, že budú predstavovať, vážne ohrozenie života alebo riziko nesmierneho utrpenia, a to bez ohľadu na to, či sú spôsobené nedostatočnou spotrebou potravín, alebo k nej vedú.

Keďže Komisia si je vedomá skutočnosti, že každá potravinová kríza má niekde svoj začiatok a že by sa na ňu malo reagovať skôr než dôjde k zhoršeniu stavu výživy, nebude pred poskytnutím humanitárnej potravinovej pomoci nevyhnutne čakať na zvýšenie miery výskytu akútnej podvýživy, ale bude reagovať aj na riadne vymedzené humanitárne riziká, ktoré predstavujú ohrozenie života. Komisia na to, aby reagovala, nevyžaduje ani formálne vyhlásenie katastrofy.

Pri posudzovaní toho, či a ako reagovať na konkrétnu potravinovú krízu Komisia starostlivo zváži komparatívne výhody a nevýhody svojich humanitárnych nástrojov. Bude sa pri tom vychádzať z dôkladnej analýzy potrieb a príčin; z posúdenia druhu reakcie, ktorá bude najvhodnejším spôsobom a bez spôsobenia škody najlepšie riešiť dané potreby, a z podrobného preskúmania alternatívnych zdrojov financovania, ktoré sú k dispozícii.

Komisia uznáva, že jej humanitárne nástroje nemajú komparatívnu výhodu, pokiaľ ide o riešenie chronickej potravinovej neistoty. V zásade nebude využívať humanitárnu

¹² Európsky konsenzus o humanitárnej pomoci, 2007: oddiel 2.4, bod 22; oddiel 3.4, bod 53; oddiel 5; príloha.

¹³ Rámcová dohoda o partnerstve GR ECHO z roku 2008: *článok 8*.

¹⁴ EK definuje mimoriadnu situáciu na základe kombinácie absolútnych prahov (napr. Sphere, WHO atď.) a relatívnych ukazovateľov stanovených vo vzťahu k situačnej norme.

¹⁵ Toto „predvídanie“ by malo byť založené na ukazovateľoch včasného varovania, ktoré ukazujú kritickú neprimeranosť alebo zhoršenie spotreby potravín, ktoré budú bez včasnej reakcie viesť k ohrozeniu života v časovom rámci, ktorý zodpovedá humanitárnemu mandátu EÚ.

potravinovú pomoc na riešenie chronickej potravinovej neistoty okrem: prípadov, keď by nevykonanie zásahu predstavovalo okamžité alebo bezprostredné humanitárne riziko¹⁶ veľkého rozsahu a závažnosti; prípadov, keď iní vhodnejší aktéri vrátane jej vlastných rozvojových nástrojov nemôžu alebo nechcú konať a nie je možné presvedčiť ich, aby konali; a prípadov, keď napriek komparatívnym nevýhodám je možné očakávať pozitívny účinok v rámci časového rámca jej intervencie. V takýchto prípadoch Komisia začne poskytovať humanitárnu potravinovú pomoc len na základe dialógu, koordinácie a presadzovania s potenciálnymi aktérmi v oblasti rozvoja, ak existujú, a so stanovenou jasnou a realistickou stratégiou ukončenia angažovanosti, aby tak zaistila koordinovaný prechod a predišla nekoordinovanému prekrytiu činností.

Komisia zväži postupné ukončenie svojich intervencií humanitárnej potravinovej pomoci, keď sa ukazovatele akútnej podvýživy, úmrtnosti a extrémneho vyrovnávania sa so situáciou (v súvislosti s nedostatočnou spotrebou potravín alebo nedostatočným využívaním potravín) stabilizujú pod mimoriadnymi úrovňami¹⁷ alebo sa očakáva ich stabilizácia pod uvedenými úrovňami nezávisle od humanitárnej podpory Komisie. To by sa malo dosiahnuť vtedy, keď väčšina krízou postihnutých obyvateľov dosiahne počas dlhšieho časového obdobia a s výhľadom do blízkej budúcnosti zlepšenie spotreby a používania potravín bez toho, aby sa uchýľovali k škodlivým stratégiám vyrovnávania sa so situáciou.

Komisia zväži postupné ukončenie svojej humanitárnej podpory aj vtedy, keď iní ako humanitárni aktéri (napr. štát alebo aktéri v oblasti rozvoja) sú schopní pokryť nedostatok potravín obyvateľstva alebo keď sú humanitárne potreby obyvateľstva v plnej miere pokryté ostatnými humanitárnymi darcami a aktérmi.

Komisia bude neustále vyhodnocovať svoje stratégie ukončenia angažovanosti v humanitárnej oblasti na základe svojich komparatívnych výhod vo vzťahu k ostatným disponibilným aktérom a bude sa usilovať, aby neskorým ukončením svojej angažovanosti neodradila iných vhodnejších aktérov od zapojenia sa do humanitárnej operácie. Bude presadzovať zapojenie najvhodnejších aktérov z oblasti pomoci a rozvoja v závislosti od konkrétnej situácie a potrieb.

Komisia tiež zväži ukončenie svojej účasti na operáciách humanitárnej potravinovej pomoci v prípadoch, keď nie je možné dodržať základné zásady humanitárnej potravinovej pomoci, a to najmä keď riziko spôsobenia škody je väčšie ako potenciálny prínos vyplývajúci z pokračujúcej účasti.

5.2. Uspokojenie základných potravinových a výživových potrieb obyvateľstva postihnutého krízou

EÚ a jej členské štáty budú reagovať na rôzne príznaky a základné príčiny prechodnej potravinovej neistoty a akútnej podvýživy prostredníctvom celej škály činností a nástrojov tak, aby priamo riešili problémy dostupnosti potravín, prístupu k nim a ich používania. Budú uľahčovať komplementárne, multisektorové a integrované plánovanie s cieľom zaistiť komplexné a účinné riešenie humanitárnych potravinových potrieb.

Výber najvhodnejšieho nástroja na vykonanie zásahu a nástroja pre transfer (napr. hotovostného alebo vecného charakteru) musí vychádzať z konkrétnej situácie a musí sa

¹⁶ Pozri slovník v prílohe A sprievodného pracovného dokumentu útvarov Komisie.

¹⁷ Pozri poznámku pod čiarou č. 14.

pravidelne preskúmať. Relevantnosť a komparatívna výhoda navrhovanej možnosti – alebo kombinácie nástrojov, ktoré sa majú použiť – sa musí preukázať na základe posúdenia potrieb a analýzy príčin, ktoré sú čo najpresnejšie a najaktuálnejšie.

V rámci humanitárnej potravinovej pomoci sa bude osobitná pozornosť venovať tomu, aby bol príjemcom poskytnutý včasný prístup k bezpečným a vyváženým potravinám, a to v dostatočnom množstve a v dostatočnej kvalite¹⁸ na to, aby boli uspokojené ich stravovacie požiadavky. Keď je to možné, potravinová pomoc by mala zodpovedať miestnym stravovacím preferenciám a mala by byť prijateľná pre príjemcov.

Posilnenie ochrany poľnohospodárskych a nepoľnohospodárskych zdrojov živobytia (napr. poskytovanie veterinárnych služieb zraniteľným stádam dobytká alebo zlepšovanie skladovania poľnohospodárskych plodín) je legitímnou a primeranou mimoriadnou reakciou v niektorých humanitárnych kontextoch, pokiaľ je odôvodnené mimoriadnymi potrebami a pokiaľ napĺňa humanitárne ciele v náležitom a obmedzenom časovom rámci.

Okrem opatrení potravinovej pomoci, ktoré priamo riešia požiadavky týkajúce sa spotreby potravín, sa za nevyhnutné považujú aj doplnkové opatrenia (napr. opatrenia týkajúce sa verejného zdravia), hoci nemajú priamy vplyv na dostupnosť potravín, prístup k nim alebo ich používanie. Majú však rozhodujúci vplyv na schopnosť ľudského tela využiť potravu, a tak ovplyvňujú výsledky výživy. EÚ a jej členské štáty uznávajú osobitné potravinové a výživové potreby špecifických skupín medzi, ktoré existujú medzi príjemcami (napr. malé deti, najmä deti mladšie ako dva roky¹⁹, tehotné / dojčiace ženy, starší ľudia, ľudia žijúci s HIV/AIDS²⁰). Keď sú tieto skupiny zahrnuté do operácií humanitárnej potravinovej pomoci na základe ich potravinových alebo výživových potrieb, mali by sa v rámci reakcie zohľadniť ich osobitné potreby a poskytnuté by malo byť dostatočne výživné a prispôbené potraviny.

5.3. Podporné akcie

EÚ musí pri zásahoch humanitárnej potravinovej pomoci zväžiť možnosti začlenenia znižovania rizika katastrof, predchádzania katastrofám, pripravenosti na ne a zmiernenia ich následkov v rámci humanitárnych mandátov, nariadení a cieľov potravinovej pomoci. Stratégia humanitárnej potravinovej pomoci Komisie by mala čerpať zo stratégie obsiahnutej v oznámení Komisie o stratégii EÚ na podporu znižovania rizika katastrof v rozvojových krajinách²¹.

Komisia uznáva, že iniciatívy zamerané na znižovanie rizika katastrof (ako sú systémy včasného varovania a strategické zásoby potravín) si často vyžadujú dlhodobú podporu, štátnu alebo regionálnu kontrolu a starostlivé zváženie hospodárskych a politických hľadísk. Prevláda preto názor, že v prípade bežnej podpory takýchto iniciatív, nemajú humanitárni aktéri komparatívnu výhodu. Humanitárna akcia Komisie však môže popri poskytovaní

¹⁸ Množstvo merané podľa energetického zloženia a kvalita meraná podľa bezpečnosti a bielkovinového, makro-nutričného a mikro-nutričného zloženia. Podľa SPHERE / WHO je normou pre množstvo potravín / energetickú potrebu 2100 Kcal na osobu a deň, priemerne pre všetky vekové skupiny. WHO / UNICEF / Svetový potravinový program (WFP) / Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) sa dohodli na normách pre kvalitu potravín / mikro-nutričné zloženie (pozri „*Food and Nutrition Needs in Emergencies*“, november 2002), ktoré sa však v súčasnosti prehodnocujú.

¹⁹ Deti mladšie ako dva roky sú najviac ohrozené chorobami a podvýživou a primeraný príjem živín umožňuje, aby sa zaistil ich dlhodobý dobrý zdravotný stav a kognitívny rozvoj.

²⁰ Pozri usmernenia GR ECHO týkajúce sa HIV, ktoré boli prijaté v októbri 2008.

²¹ Pozri KOM(2009)84.

potravinovej pomoci súčasne sledovať aj ciele znižovania rizika katastrof a môže tiež byť súčasťou krátkodobého posilnenia, testovania a rozšírenia iniciatív na znižovanie rizika katastrof v spolupráci s aktérmi v oblasti rozvoja. Akcie by v duchu zásady „nespôsobovania žiadnej škody“ nemali zvyšovať zraniteľnosť príjemcov a ich vystavenie ďalším krízam.

Obmedzené skúsenosti a rozsah schopností humanitárnych aktérov často bráni použitiu najvhodnejších intervencií potravinovej pomoci. EÚ a jej členské štáty preto uznávajú, že je potrebné investovať do posilnenia kapacít humanitárneho systému, aby bolo možné poskytovať potravinovú pomoc v rôznorodejších a vhodnejších formách.

Rastúca miera chronickej potravinovej neistoty znamená, že budúcimi krízami bude ohrozený čoraz väčší počet ľudí. Ak sa tomuto problému nebude venovať pozornosť, povedie to k znásobeniu požiadaviek na obmedzené humanitárne zdroje. Je preto potrebná koordinácia a zvyšovanie povedomia o problematike s cieľom ovplyvniť verejno-politickú diskusiu a rozhodnutia národných vlád a aktérov v oblasti rozvoja o pridelovaní zdrojov tak, aby bolo možné dosiahnuť ciele potravinovej bezpečnosti. Zvyšovanie povedomia o význame tejto problematiky musí byť zamerané na štátnych aktérov, aby plnili svoju základnú povinnosť spočívajúcu v zaistení potravinovej bezpečnosti svojich občanov. Musí byť zamerané aj na aktérov v oblasti rozvoja (vrátane vlád) vo vzťahu k rozvojovým potrebám obyvateľstva v krízových situáciách.

Účinné prepojenie humanitárnej a rozvojovej pomoci sa musí podporovať prostredníctvom LRRD, čím sa zaistí, aby medzinárodný systém pomoci pracoval konzistentne, súdržne a transparentne na boji proti hladu a zraniteľnosti. Zvyšovanie povedomia by malo zabezpečiť, aby spoločné úsilie súčasne pokrývalo mimoriadne, prechodné a rozvojové potreby, a podporiť vytvorenie vhodných podmienok pre riadnu správu vecí verejných a priaznivých národných a medzinárodných politik (napr. pre obchod a migráciu).

EÚ a jej členské štáty podporujú myšlienku jednotnej koordinácie humanitárnej potravinovej pomoci pod silnou a kvalifikovanou správou a vedením. To zahŕňa úzku koordináciu s relevantnými a vhodnými národnými humanitárnymi aktérmi. Komisia v rámci OSN a humanitárnej reformy presadzuje skupinový prístup ku koordinácii a podporuje úsilie o to, aby účinne fungoval v odvetví potravín a výživy, pričom sa zaistí spojenie s celosvetovou architektúrou správy v oblasti poľnohospodárstva, potravinovej bezpečnosti a výživy.